

JUSTITSMINISTERIET

Lovafdelingen

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K

Dato: 14. juni 2010
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsnr.: 2010-792-1210
Dok.: FRM41191

Hermed sendes endelig besvarelse af spørgsmål nr. 659 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 11. februar 2010. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Line Barfoed (EL).

Lars Barfoed

/

Jens-Christian Bülow

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 659 fra Folketingets Retsudvalg (Alm. del):

”Ministeren bedes oversende en redegørelse for antallet af behandlingsdomme/foranstaltningsdomme i de øvrige nordiske lande.”

Svar:

Justitsministeriet har til brug for besvarelsen af spørgsmålet indhentet oplysninger fra Finland, Norge og Sverige.

Det finske Justitieministeriet har oplyst følgende:

”Enligt finsk lag kan domstolen inte döma en person till en vårdpåföljd. Om en person anses otillräknelig pga mentalsjukdom, ett gravt förståndshandikapp, en allvarlig mental störning eller medvetanderubbning, är personen inte straffrättsligt ansvarig för sin gärning och kan således inte dömas till straff enligt finsk lag. Ifall domstolen låter bli att döma ut straff pga otillräknelighet skall domstolen, om det inte är uppenbart onödigt, låta utreda frågan om den åtalades behov av vård på det sätt som föreskrivs i 21 § mentalvårdslagen. Detta följer av strafflagens (39/1889) 3 kapitel 4 § som lyder enligt följande:

”4 §

Ansvarsålder och tillräknelighet

För straffansvar förutsätts att gärningsmannen vid tidpunkten för gärningen har fyllt femton år och är tillräknelig.

Gärningsmannen är otillräknelig, om han eller hon vid tidpunkten för gärningen på grund av en mentalsjukdom, ett gravt förståndshandikapp, en allvarlig mental störning eller medvetanderubbning inte kan förstå gärningens faktiska natur eller rättsstridighet eller om hans eller hennes förmåga att kontrollera sitt handlande av någon sådan anledning är nedsatt på ett avgörande sätt (otillräknelighet).

Om gärningsmannen inte är otillräknelig enligt 2 mom., men hans eller hennes förmåga att förstå gärningens faktiska natur eller rättsstridighet eller att kontrollera sitt handlande är avsevärt nedsatt vid tidpunkten för gärningen på grund av en mentalsjukdom, ett förståndshandikapp, en mental störning eller medvetanderubbning (nedsatt tillräknelighet), skall 6 kap. 8 § 3 och 4 mom. beaktas vid bestämmandet av straff.

Ett självförvållat rus eller någon annan tillfällig självförvållad medvetanderubbning skall inte beaktas vid bedömningen av

tillräkneligheten, om det inte finns särskilt vägande skäl för det.

Om domstolen på grund av den åtalades sinnestillstånd inte dömer ut ett straff skall domstolen, om det inte är uppenbart onödigt, låta utreda frågan om den åtalades behov av vård på det sätt som föreskrivs i 21 § mentalvårdslagen (1116/1990).”

Mentalvårdslagens (1116/1990) 21 §, som det hänvisas till i paragrafen, lyder enligt följande:

”21 §

Utredning av behovet av psykiatrisk sjukvård när den åtalade inte döms till straff

Om en domstol på grund av en åtalads sinnestillstånd inte dömer ut straff, kan den hänskjuta frågan om den åtalades behov av psykiatrisk sjukvård till Institutet för hälsa och välfärd. Domstolen kan samtidigt bestämma att den åtalade ska hållas i fängelse tills Institutet för hälsa och välfärd har meddelat sitt beslut.

Är det nödvändigt för att klarlägga behovet av psykiatrisk sjukvård för en person som inte dömts till straff, kan Institutet för hälsa och välfärd bestämma att denna person ska tas in på sjukhus för undersökning för högst 30 dagar.”

År 2009 utfördes det sammanlagt 120 sinnesundersökningar. I fråga om 31 av de undersökta personerna bestämdes det om psykiatrisk vård oberoende av den åtalades vilja. År 2008 utfördes sammanlagt 126 undersökningar och i fråga om 35 av de undersökta personerna bestämdes det om vård oberoende av den åtalades vilja. Över en längre tidsperiod kan det bedömas att det för ca en fjärdedel av de undersökta personerna har bestäms vård oberoende av den åtalades vilja.”

Det norske Justis- og Politidepartement har oplyst følgende:

”I perioden 2002 til 2006 foreligger det til sammen 84 dommer på overføring til tvungen psykisk helsevern. Denne særreaksjonen kan idømmes personer som var psykotiske på gjerningstidspunktet. I perioden 2002 til 2007 foreligger det 17 dommer på tvungen omsorg. Denne særreaksjonen kan idømmes personer som er høygradig psykisk utviklingshemmet.”

Det svenske Justitiedepartement har oplyst følgende:

”Den påföljd (straff) som kan jämföras med ”behandlingsdom” eller ”föranstaltningssdom” i Sverige är *överlämnande till rättspsykiatrisk vård*. Förutsättningarna för att döma till

sådan vård anges i 31 kap. 3 § brottsbalken, där följande föreskrivs.

”Lider den som har begått ett brott, för vilket påföljden inte bedöms kunna stanna vid böter, av en allvarlig psykisk störning, får rätten överlämna honom till rättspsykiatrisk vård, om det med hänsyn till hans psykiska tillstånd och personliga förhållanden i övrigt är påkallat att han är intagen på en sjukvårdsinrättning för psykiatrisk vård, som är förenad med frihetsberövande och annat tvång.

Har brottet begåtts under påverkan av en allvarlig psykisk störning, får rätten besluta att särskild utskrivningsprövning enligt lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård skall äga rum vid vården, om det till följd av den psykiska störningen finns risk för att han återfaller i brottslighet, som är av allvarligt slag.

Om det med hänsyn till den tilltalades tidigare brottslighet eller av andra särskilda skäl är påkallat, får rätten i samband med överlämnande till rättspsykiatrisk vård döma till annan påföljd, dock inte fängelse eller överlämnande till annan särskild vård.”

Om vården förenas med särskild utskrivningsprövning enligt 31 kap. 3 § andra stycket brottsbalken sker utskrivning från vården efter beslut av förvaltningsdomstol (16 a § lagen [1991:1129] om rättspsykiatrisk vård, LRV). Annars beslutar chefsöverläkaren vid den sjukvårdsinrättning där patienten är inskriven om utskrivning (13 § LRV). Frågan om vården ska fortsätta ska prövas av förvaltningsdomstol minst var sjätte månad.

Överlämnande till rättspsykiatrisk vård som påföljd för brott sker i ungefär 300 fall per år. Enligt den officiella kriminalstatistiken, som gäller domar i första instans (tingsrätt), har antalet sådana överlämnanden de senaste åren varit 380 (2002), 379 (2003), 380 (2004), 303 (2005), 326 (2006), 313 (2007) respektive 298 (2008). I ungefär 70 procent av fallen har överlämnandet till rättspsykiatrisk vård förenats med särskild utskrivningsprövning.”